

LA DEVOCIÓ A SANT MAGÍ DINS DELS PROTOCOLS NOTARIALS DE CERVERA

Mercè Salsench Ollé

Els protocols notarial de la dissetena centúria proporcionen moltes dades històriques de com els cerverins es preocupaven per salvaguardar la seva ànima després de la mort. Els marmessors, executors o hereus dels testadors difunts havien de tenir cura de portar a terme les misses detallades. En els testaments descrivien quantes misses, a quines hores, de quina forma, en quines capelles o esglésies. Les preferències devocionals eren diverses: Mare de Déu del Roser, Santa Anna, Sant Antoni, Sant Miquel, Sant Cristòfol i Sant Magí d'entre altres.

Els testaments annexos testimonien la devoció cap a Sant Magí. Un pagès anomenat Llorens Tomàs demana celebrar una missa a l'altar del Gloriós Sant Magí a la Parroquial Església de Santa Maria¹. Un altre pagès dit Magí Copons desitja deu misses a l'altar de Sant Magí del Convent de Sant Pere Màrtir². I, un altre exemple, un tal prevere Magí Perelló, destacant a Sant Magí

com el seu patró i protector, deixa ben detallada la seva petició: cada any, per la festa de Sant Magí, toc de campanes i unes matines cantades i funda dos misses anuals celebrades en el dia de Sant Magí pels Confreres de Sant Nicolau³.

Apèndix documental

1

1742, maig, 16. Cervera.

Testament del pagès cerverí Llorens Tomàs.

ACSG, FNC, 121, Llibre de testaments i inventaris 1728-1745. Codi unitat documental: 2302.

Testament de Llorens Thomàs.

En Nom de Nostre Senyor. Sia Amén.

Yo, Llorens Thomàs, pagès natural del lloch de la Guardiollada, bisbat de Vich, en la present ciutat de Cervera, bisbat de Solsona, domiciliat, fill emperò llegítim y natural de Francesch Thomàs, pagès de dit lloch, i de la de Elisabet, cònjuges defunchs, estant emperò en lo llit de maraltia [sic] corporal de la qual temo morir estant enperò per la

¹ Apèndix documental, número 1.

² Apèndix documental, número 2.

³ Apèndix documental, número 3.

gràcia de Déu, ab mon bon seny, sana e íntegra memòria y ferma loquela, fas y ordeno aquest món últim testament. Última y darrera voluntat mia en y ab lo qual elegich en marmessors y de aquest meu testament executors a Francisca Thomàs y Miret, caríssima muller mia, a Francisco Thomàs, pagès de la vila de Verdú, germà meu, y a Miquel Berenguer, pagès de Cervera, cunyat meu, als quals 3, 2 o un en abscència o defalliment dels de tres dono tota facultat per complir lo que trobaran ordenat y disposat.

E primerament y abans de totas cosas encomano la mia ànima a Nostre Senyor Déu.

Ítem, vull y man que tots mos deutes e injúries sian pagats constant llegítament de aquells. Elegesch la sepultura al meu cos fahedora en la Parroquial Iglésia de dita present ciutat y en lo vas de la Confraria del Gloriós Sant Àngel, custodi com a confrare de dita confraria, volent que en mon enterro, novena y cap de any hi acistescan y pres y de mos béns ha donada la caritat acostumada.

Ítem, vull y man que seguit mon òbit y lo més prest sia posible me sian ditas y celebradas una vegada tan solament sis missas reladas de caritat, 4 lliures quiscuna, celebradoras lo és una en lo altar del Gloriós Sant Magí, altra en lo altar de Nostra Senyora del Coll, altra en lo altar de Nostra Senyora del Roser y altra en lo altar de Sant Antoni de Pàdua, altra en lo altar del Sant Àngel custodi y la altra en lo altar de las Ànimas y per los sacerdots de dita ma muller ben vistos.

Ítem, deix y llego una vegada tant solament a Maria Thomàs y Rifort,

donsella filla a mi, y a Maria Rifort para muller mia, per tots los drets lo puguen competir en mos béns 25 lliures en cas de col·locasió de matrimoni y, de altra part, un llit de peu de gall ab sa màrrega, 5 llansols y una flasada que los dits trastes sols tinch rebuts de dita que sa mare.

Ítem, deixo y llego a Francisca Thomàs y Miret, filla a mi, y a la dita Francisca, caríssima muller mia comuna, en cas de col·locasió de matrimoni 30 lliures una vegada tant solament.

Ítem, deixo y llego una vegada tan solament a Pau Berengué 4 lliures sous y vull que mentres vulgue estar ab la dita Francisca, sa germana, estigue en casa y ab la companya treballant per dita casa y que li sia pagat tot lo atrassat, y, Anna Maria Miret, cunyada mia y germana de dita Francisca per los bons serveys que de ella tinch rebuts li deixo y llego 5 lliures una vegada tan solament.

Ítem, deixo y llego a la dita Francisca Thomàs y Miret, caríssima muller, sia maiora poderosa y usufructuaria de tots mos béns durant sa vida natural y en cas la volguessen trauer del dit ús de fruyt la deixo hereba universal de tots mos béns.

Nota que de dita Francisca, caríssima muller mia y de la [A partir d'aquí molt borrós] diferents [sic] cosas y entre altres onse pessetas... no porà emperò hereu meu serà y morirà quant per quant sens fills ni fillas llegítims y naturals y de llegitim carnal matrimoni procreats o ab abals que algué [sic] dels quals no arribarà a la dita edat... de poder testar en dits casos y... de aquells al dit Miquel, fill meu, substituesch y a mi hereus universals fas e intituesch a las ditas

Maria Thomàs y Rifort y a Francisca Thomàs y Miret, germanastras y fillas mias, per iguals parts y porcions en lo modo y manera vinclé y condició tinch dit y disposat de dit Miquel, fill meu, y morint o venint, lo cas de una de ellas passe a la altra y morint y venint lo cas de las dos a ellas substituesch y hereva mia universal fas e instituesch a la dita Francisca Thomàs y Miret, caríssima muller mia, a totas sas liberas y francas voluntats.

Revocant...

E aquesta...

De la qual...

... fens y firmat fonch mon últim y válido testament, última y darrera voluntat mia en la dita present ciutat de Cervera, bisbat de Solsona, y en la casa mia pròpia que la tinch dins la dita present ciutat y al cap de la costa dita d'en Agrimau que trevese del carrer dit de Barcelona a la Caneleta. Vuy que contam als 16 dias del mes de maig any de la Nativitat del Senyor de 1742.

Sen+yal de mi Llorens Thomàs testador predit qui lo present meu testament lloho, aprobo, ratifico, confirmo y, aixís, o firmo.

Testimonis cridats y per boca pròpia de dit testador pregats són Jaume Bargueró, mestre de cases, y Gaetano Vinyals, pagès de dita present ciutat de Cervera.

2

1742, juliol, 31

Testament del pagès cerverí Magí Copons.

ACSG, FNC, 121, Llibre de testaments i inventaris 1728-1745. Codi unitat documental: 2302.

Testament de Magí Copons, pagès de Cervera.

En nom de Nostre Senyor Déu Jesuchrist y de la gloriosa e humil Verge Maria mare sua, Senyora y Advocada Nostra Concebuda sens pecat original en lo primer instant del seu Santíssim ser. Sia amén.

Yo, Magí Copons, pagès de la present ciutat de Cervera, bisbat de Solsona, fill llegítim y natural de Joseph Copons, també pagès de la mateixa ciutat diffunch, y de Magdalena, cònjuge vivint que en segones núpcies fou muller de Ramon Riera, també pagès, de la mateixa ciutat, estant en lo llit de maraltia corporal de la qual temo morir estant emperò per la gràcia de Déu ab mon bon seny, sana e íntegra memòria y ferma loquela fas y ordeno aquest mon últim testament, última y darrera voluntat mia en y ab la qual elegesch en marmessors y de aquest meu testament executors a Marianna Copons y Riera, caríssima muller mia, a la dita Magdalena Riera y Pont, mare mia, a Joan Copons y a Ramon Balcells, oncles meus, als quals 4, 3, 2 o un en absència, nolència o deffaliment dels demás; dono jo la facultat y ple poder per complir y disposar tot lo que en aquest meu testament trobaran escrit per mi ordenat y disposat.

Primerament, y abans de totas cosas, encomano la mia ànima Nostre Senyor Déu Jesuchrist qui de no res la a creada y redemida ab sa puríssima sanch y li suplico, que per sa infinita misericòrdia,

la vulga fer salva y santa y acullir-la en la sua Glòria. Amén.

Ítem, vull y man que tots mos deutes e injúries que yo deuré lo dia de mon òbit y estaré tingut y obligat vull si an pagats, restituidas y satisfetas de mos béns constant legítament y ab llegítimas provas de aquéllas sens estrèpit ni figura de judici.

Elegesch sepultura al meu cos fahedora en la Parroquial Iglésia de dita present ciutat y en lo vas de las casas de mon llinatge, volent ser confrare de la devota Confraria de Sant Nicolau de dita Parroquial Iglésia y de mos béns sia donada la caritat acostumada.

Ítem, vull y man que seguil mon òbit y lo mes prest sia posible me sian ditas y celebradas una vegada a tant solament per salut y repòs de la mia ànima, sinc quanta missas resadas de caritat, 4 lliures quiscuna, celebradoras, jo és, 20 missas en dita Parroquial Iglésia y per los Reverents Preveres de aquella; 20 missas en lo Monastir y Convent de Sant Pere Màrtir de dita present ciutat y per los Reverents Religiosos de dit Convent y en los altars, jo és, 10 de Nostra Senyora del Rosser [sic] y 10 en lo de Sant Magí y de Sant Pelegrí; y las restans 10 missas en lo Convent de Jesús de dita ciutat y per los religiosos de aquell celebradoras en lo altar de Sant Antoni de Pàdua.

Ítem, deixo y llego una vegada tant solament a Maria Copons, donsenlla germana mia, a dot de casament y no altrament vint lliuras moneda barcelonesa y en cas fos que ma mare .

Ítem, deixo y llego a la dita Magadalena Riera y antes Copons y Pont,

mare mia, per las moltas obligacions que li dec y per que li tingan son degut respecte lo ser usufructuari de tots mos béns fins y atant que ma hereva avall escrita tinga la edat competent y, després, en la mateixa forma també usufructuària a la dita Marianna Copons, caríssima muller mia conservant mon nom.

De tots los altres emperò béns meus mobles e immobles aguts y per haver, veus drets forsas y accions mias universals ahonts que sian y a mi me pertanyen y especten, pertanyeren y espectaran ara y en lo esdevenidor deix y atorch y a mi hereva universal jace fratituesch a Magdalena Copons y Riera, filla a mi, y a la dita Marianna Comuna y la dita Magdalena, filla mia, hereva mia, no serà persò que voldrà o no porà emperò, hereva mia serà emperò morirà quant que quant sens fills (arribat a la edat perfeta de poder testar) en dits casos y, en qualsvol de aquélla, a la dita Magdalena, ma filla, substituesch y vull que le seguesca la disposició testamentària de dit que mon Pare Revocant [A partir d'aquí està en molt mal estat de conservació i de difícil lectura], fet y firmat fonch aquest món últim testament, última y darrera voluntat mia en la dita ciutat de Cervera, bisbat de Solsona, y en la casa de dita ma muller que és dins dita ciutat y al carrer dit del entran al carrer de Barcelona. Vuy, als 31 del mes de juliol any de la Nativitat del Senyor de 1742.

Sen+yal de mi, Magí Copons, testador qui lo present meu testament lloho, aprobo, berifico y fremo [sic].

Testimonis cridats y per boca pròpia de dit testador pregués don Pere Rialp,

escultor, y Pere Joan Armengol, pagès de dita presenti ciutat de Cervera.

3

1743, maig, 11. Cervera.

Testament del prevere cerverí Magí Perelló.

ACSG, FNC, 123, Manuals 1742-1743, Codi unitat documental: 2332.

Die 11 may 1743. Cervera.

In Dei Nomine. Noverint universi quod ego, Maginus Perelló, presbiter et beneficiatus Parrocchialis Ecclesiae presentis Cerverae civitatis, Celsonenis diocesis, ad laudemus gloriam et honorem Omnipotentis Dei eiusque Sacratissimae Virginis Mariae absque villa umbra peccati conceptae omnium celestiumque, supernorum civium presentim Divi Magini Patroni et Protectoris mei et in remissionem peccatorum meorum, parentumque meorum et aliorum pro quibus Altissimo Creatori preces e fundere tenius existo gratis. Et ex mea certa scientia instituo, erigo atque fundo in Parrioquali Ecclesiae profata presentis Cerverae civitatis obitu meo sequuto et nunc pro tunch ad imperpetuum.

Primo, per lo die o festa de Sant Magí, patró y advocat meu, als dinou de agost, unas matinas cantadas cada any celebradoras a las quatre horas del matí per tots los Reverents de dita Iglésia, admessos a la Reverent Comunitat de aquélla, tocant-se las campanas antes de comensar-las, lo espay de mitja hora o aquell ratto [sic] acostumat, donant de caritat tres sous de diners bons a quiscun dels que y acistiran ab un officí general de tots los preveres de dita Iglésia,

celebrador concecutivament de acabadas ditas matinas ab diaca y subdiaca, orga y cabiscols, donant-se de distribució, so és, per la caritat de dit ofici o missa cantada sis sous com donar-se acostuman en les demás funcions; a cada un de dits preveres que acistiran a dit ofici dos sous y als sobredits cabiscols, diaca y subdiaca per sa servitut un sou més que als sobredits preveres que serà tres sous per quiscun, tot també, de diners bons.

Ítem, cada any, per lo die vint y un de agost, a las vuyt horas del matí, un aniversari cantat de difunts general ab cabiscols y interessència dels escolans de dita iglésia cantant lo misseremini mei a las gradas del altar major después de haver-se llevat Déu y, en lo cor, quatre absoltas per salut y repòs de ma ànima y obligacions mias subseguidas. La una después de la altre, luego y consecutivament de acabat dit aniversari, al qual la nit antes hagen de tocar las campanas donant per la charitat de la missa sis sous; a cada un dels preveres que y acistiran dos sous, los quals dos sous, és, se hagen també de donar als dits diaca y subdiaca y un sou més per la servitut que seran tres sous a cada un dels dos, als cabiscols se'ls hage també de donar a més dels dits dos sous, divuit diners a cada un per cantar lo messeremini mei, a cada un de dits escolans dos sous y al sobredit campaner per lo treball de tocar las campanas. Lo mateix que li donà la Venerable Congregació de Maria Santíssima dels Dolors de dita Iglésia per tocar a un dels aniversaris que en ella se celebran y per las sobreditas quatre absoltas dos lliuras moneda barcelonesa, las quals dos lliuras deuran posar-se en la massa comuna de dits Reverents

Comunitaris de dita Iglésia per la Partilla de Nadal, tot també, de diners bons.

Ítem y finalment, instituesch y fundo dos missas ressadas [sic] annuals [sic] celebradoras per los reverents Confreres de Sant Nicolau de dita iglésia, a saber és, la una en lo sobredit die o festa de Sant Magí a las dotze horas del mitg dia y, la altre, en la mateixa hora del mitg dia en lo dia que se li celebrará lo sobreanomenat aniversari donant de charitat de cada una y deu sous de diners bons tocant lo campaner en dits respectius dies mitja hora antes a ditas missas, donant-se-li per satisfació de son treball lo mateix que se li donà per tocar los dies de festa a la missa de las dotze.

Et, per solutis et integriter satisfactis, charitatibus, distributionibus et laboribus seu salarys respectum presentis si aliquid supererit ex redditibus infrascriptis volo. Quod per reverendos officialem primum supranominatae reverendae Confratriae et Prorem, primum dictae Reverendae Comunitatis una cum bursario praecitatae ecclesiae consumata seu extincta missa die sive Festo Divi Magini, duodecima hora mendiei, celebranda confestim detur seu dividatur in hostio dictae ecclesiae inter pauperes concurrentes ad ipsam audiendam modo et forma vobis benevisis attenda et considerata eorum respectum paupertate. Et pro labore dictae distributionis possint si voluerint per dones se quilibet eorum retinere duos solidos monetae Barchionae et non amplius. Et, quia quolibet institutio sua competenti dote dotari meretur.

Ideo obitu meo presento sequito et nunc pro tunc dono, offero, assigno et consigno Domino Deo et Sancta

Piae Institutioni, seu foundationi et pro eis supradictae Reverenda Comunitati Preberum dicta Parrochialae Ecclesiae censualea infra et sequentia.

Primo, totum illud censuale mortuum iam creatum pretii sive proprietas centum quinquaginta librarum et annua pensionis septem librarum et decem solidorum monetae Barchionae. Quod quolibet anno suo statuto termino mihi ut laica et privata personae faciunt et praestant conjuges sanant istius civitatis per illam domum quam possident in presenti civitate quae fuit de na Lluisseta.

Item, tota illa bina censualia mortua iam creata pretii sive proprietatis. Quod libet et eorum centum librarum et annuae pensionis quinque librarum praefatae monetae quia annuatim mihi etiam ut laica et privata personae facit et prestat Reverendus Franciscus Trilla J. Bachalldureus, prebere et beneatus suptae Parrochialis Ecclesiae, tanquam heres universalis seu possidens bonorum defunctorum parentum suorum unum videlicet. Undecima die mensis aprilis et aliud die quinta mensis juny.

Item, et denique totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pretii si proprietatis octuaginta librarum et annuae pensionis quatuor librarum. Quod singulis annis mihi pariter ut laicae et privatae personae facit et praestat Franciscus Roca Sartor, presentis Cervarae civitatis in eius Platea Majori habitator. Has.

Itaque insolutum dationem assignationem et consignationem facio sicut melius dici potest et intelligi cum pacto sequenti nimirum que luego de

seguit mon obit entre dita fundació y a ella se done total compliment, et cum dicto pacto et non sine eo immo semper salvo nunc pro tunch.

Ita, aprovat nottaris infrus manu propria. Extraho praedicta de jure, dominio et posse meas, eademque in ius dominium, et posse dictae Reverendae Comunitatis mitto et transfero irrevocabiliter pleno jure ad habendum et perpetum possidendum et inde suas facere voluntates absque contradictione aliqua mei et meorum in his successorum. Promitens eidem Reverenda Comunitati et suis tradre possessionem corporalem realem, et actualem, seu quasi de productis assignatis, et in ea ipsam faciam existere possiorem vel possit propria autem. Ipsam possessionem libere apprehendere, et apprehensam licite retinere cum clausula constitut cessione et mandata.

Preterea ex causa praedicta aut alius cedo et mando eidem Reverendae Communitati et suis omnia jura et actiones cuius eis spetiei sint mihi in praedictis compete; quibus juribus et actionibus cassis obiti meo sequuso possitie praedicta censualia petere, exigere, recipere et habere, et de receptis apocham et apochas, albarana fines diffinitiones et cancellationes facere et firmare; et ad effectum exigendi ea clama, et retroclama exponere, exones

instare et alius eis uti et agere in iudicio et extra, et alia facere quae facere poteram dicens et intimas debitoribus censualistis praedictis quattour ad solam huius infrascriti ostensionem, dicto. Ibitu meo sequuto, praefata censualia dictae Reverendae Communitati faciant exsolvant et correspondeant pro versus mihi exsolvebant, et correspondebant; voleris quod in casu luhionis dictorum censualium pretium eorum deponat et deponi habeat in archive dictae Parrachoalis Ecclesiae unde levvari nequeat nisi pro alio smertio faciendo in loco tuo, et securo nomine et ad opus dicta pia foundationis. Quod fieri et sequi habeat toties quoties luhitionies casus eveneris; in super convenio et bona fide promito nec non etiam sponse juro ad Dominum Deum et eius santa quatuor evangelia more sacerdotali praedicta habere racta gratta valida, atque firma, et non revocare quavis ratione seu causa. Actum versus supra.

Testes sunt reverendus Augustinus Pinos, prevere et beneficiatus Parrochialis Ecclesiae presentis Cerverae civitatis, et Nicolaus Pinós, susor eiusdem civitatis.

Poenes me Valentinum Suris, nottaris publicus collegiatus Cerverae, asserentem dictum reverendum fundatorem cognoscere. De quibus fidem facio.

[Signatura] Valentinus Suris, nottaris.

